

Učitelský.

(Věnováno příteli Fr. Wenigovi.)

I.

Tomáš Kořinek sloužil za francouzských válek na vojně. Ačkoliv byl kolikráte v ohni, nevystřelil myslím, ani jednou, protože pořád hrál, troubil a pískal, jak bylo potřeba. Uměl oboje výborně a také jak náleží na housle i basu. Sumou, byl muzikant od kosti.

Ku konci těch dlouhých válek stala se s ním podstatná změna. Místo bílého kabátu dostal šedivý k modrým spodkům a gamašim, a na hlavu mu dali čako či klobouk tvrdý, nahoře širší nežli dole, se stříškou po stranách do výše pozahnutou. V čele toho černého klobouku leskla se pod stojatým, vysokým chocholem mosazná tabulka s literami B. L. W.

V pravdě to Böhmsche Landwehr*) znamenalo; ale šprýmaři a čtveráci to všelijak čtli a vykládali, ač nikterak ku větší cti a slávě opravdu statečného „landveru“.

Než Tomáš Kořinek byl rád, že mu ten hrnec dali na hlavu. Stal se zároveň větším pánem „u bandy“ a měl větší naději, že se spíše dostane domů. Po tom toužil nejvíce. O slávu vojenskou nedbal, jakož ne o to, aby se podíval hodně do světa. Jen nevolky dostal se až do Francouz. Tam však mnoho hrůzy nenaploдил. Jen jednou se mu podařilo vzbuditi úžas, a to v Champagni, když byl ubytován v jednom městečku. V domě, kde bytoval, pekli chléb. Když vyvalovali bochníky, ukázal jim Kořinek věc nevidanou: jak vyvalovati dva bochníky najednou, v každé ruce jeden. To oni neuměli. O tom pak rád doma vypravoval, jak on vyvaloval bochníky a Francouzové na něj oči.

Když jeho tužba splněna a on propuštěn domů, usadil se v chalupě, kterou zdědil (byla hodné chatrna), oženil se, provozoval krejčovinu a muziku. Sledoval několik lidí hudby jak tak znalých, ty pilně cvičil a s nimi se pak ob čas podíval do světa a šumalil. Tenkrát se mu vedlo slušně a tenkrát si také koupil ve městě v dražbě po nějaké staré slečně klavír. Byl neveliký, černý a již červotočivý, jistě starší nežli ta nebožka slečna, a pamatoval dobře doby, kdy ještě byly v modě gavotty a jiné starosvětské tance. Z tohoto nástroje kovových strun, slabě a nějak již vyšeptale zvučících, měl největší radost nejmladší synek Kořinkův, Václav, klučina bystrý, sluchu výborného, jenž potativ se v hudbě znamenitě prospíval; učil se na všechny nástroje, co jich doma měli. Učil se u otce,

*) Česká zemská obrana.

cvičil se na kůru, učil se a cvičil sám. A nejvíce na troubu. Byla to tenkrát trouba z brusu nová, nového způsobu, s klapkami, jakých dosud u trub nebylo, a říkali jí všechno „klapentrupeta“.

Tu si zvláště oblíbil.

Hrál na ni, kdy měl pokdy, doma v sedničce, za stavením na sadě nebo když si vyšel v neděli odpoledne do polí. S počátku nebyla jeho hra ovšem valná, než čím dále, tím více se zdokonalova! a to úžasně rychle, tak že pak bylo mílo poslouchati hlas Vácslavovy „klapentrupety“, když se ozýval za letních večerů ze tmavého stínu dřimajícího sadu nebo když se rozléhal za svátečního klidu nedělního širým polem nebo když od lesa zaléhaly veselé fanfáry nebo nějaká píseň a variace.

Tou dobou (Vácslavovi bylo šestnácte let) starý Kořínek počal churavěti; do města šumařit již nechodil. Tenkrát ho štěstí opouštělo. Žena mu dlouho stonala, kde co bylo zanesli do lékárny a dali doktorovi. Pak přece odešla na věčnost. Sotva vystrojil pohřeb, chalupa se mu po jedné straně povážlivě nakhýlila. Bylo třeba stavěti; ale on na to neměl, sotva že s nouzí staveničko své trochu v boku a na hlavě srovnal. A ke všemu přibyly mu ještě starosti s Vácslavem.

Hocha měl ke svému řemeslu; to však mladému muzikantovi nevonělo. Pořád jen mysli na učitelství, aby se mohl hudbě oddati. A tak z toho bývaly vády. Starý sice nic neměl proti povolání učitelskému, ale neměl také peněz, aby hochu na to mohl dáti. Proto mu domlouval, aby to pustil z mysli a držel se pořádně řemesla, aby měl přece nějaké živobytí.

Zrovna měl jednou v neděli odpoledne po nešporách kázání toho smyslu a rozumu. Odbýval je s pece a překvapil jím Vašíčka, když si právě sedl ke

starému klavírku a jal se jej laditi. Ale nenaladil ho toho dne, a sám se na mysli rozladil. Řekl tatíkovi, že se mu krejčovina pranic nelíbí, že nebude při ní jakživ spokojen. Šlo již pak do tuha, až se to venku pěkně rozléhalo, poněvadž byla okna otevřena. A tu se pojednou objevila v okně bělovlasá hlava, tváře zdravé, pěkně červené.

To se tam postavil pantáta páně farářův, starý učitel ve výslužbě, žijící teď na faře u syna. Ten byl už chvíli naslouchal i otcovu kázání i odpovědem synovým, naposledy již plačtivým hlasem pronášeným.

„Vy máte pravdu, Kořínku,“ děl salamounsky starý kantor, „a Vašíček také. Oba máte pravdu. Řemeslo má zlaté dno, ovšem, ale což když nevoní! — Vácslav bude řemeslníkem, ale řemeslo mu nebude chutnat. Sběhne, půjde do Uher, bude z něho šumař, tulák.“ —

To starý Kořínek uznal, ale bylo by mu milejší bývalo, kdyby staroch byl mu poradil, jak to navléci, aby hoch, když mermomocí nechce poleviti, mohl jíti do města do třetí třídy a do kursu. Než slova starého kantora nevyzněla přece bez účinku. Na večer totiž toho dne ještě přišel Vácslavův strýc, starého Kořínka bratr, a oznámil, že se chystají s muzikou do světa, že jich je dost, ale jeden že jim schází. — A tu z ničeho nic dodal:

„Bratře, pusť s námi Vácslava. Já se mu všude postavím za otce.“

Jindy by byl starý Kořínek nesvolil, ale dnes tak učinil. Připadloť mu, že by si hoch mohl vyhráti, co by potřeboval do města na školy. A tak posléze svolil, ovšem, když byl vyložil, proč to činí, a když mu bratr slibii, že dá na hochu pozor. Rozumí se, že Vácslav svolil beze všeho a jak rád, a sám jak byl rozradován, slibil, že bude šetrný, aby mohl do kursu.

A tak se pak počal chystati a připravovati na cestu. Těšil se na ni. Po žních, počátkem podzimu, vydali se do světa. Na cestu neměl mladý Vácslav nic, jen rady otcovy a svou „klapentrumpetu“.

II.

Šli, fagot, pozoun, dva klarinety, dva rohy a dvě trouby. —

Byli to vesměs staří, zkušený šumaři, ale na klapkovou troubu z nich žádný neuměl. Za to Vácslav na ni krásně hrál, že se mu všude divili, kamkoliv přišel, a to tím více, poněvadž byl teprve šestnáctiletý výrostek.

„Hleď si toho,“ řekl mu také otec doma před odchodem. „Cvič se, neboť klapentrumpetu bude tvůj pluh.“

Banda šumařská brala se za vůdcovství Vácslavova strýce známými cestami do Uher. S počátku, dokud neuhodily mrazy, šlo všechno jak náleží. Mladému trubačovi se šumaření líbilo. Ale pak si pojednou vzpomněl na otce, který mu všechno vypověděl, jaké bude mítí strasti, co zkusí a vytrpí, že to není žádný med, choditi světem hrát.

Nejhůře bylo, když putovali uherskými horami i pak dole v rovinách, poněvadž nastaly ukrutné mrazy. A jaké zlé noclehy měli! Než Vácslav myslí nepozbýval. Když bylo nejhůře, když se klepal zimou na zasněžené cestě nebo když se zahrabával na noclehu do slámy a krčil se, aby se jen trochu zahřál. těšil se v duchu: „Mlč! Na jaře bude líp! Zima přejde, a ty budeš moci do kursu!“

A hned mu bylo veseleji.

Jaro se otevřelo, ale v sáčku strýcově, jenž spravoval Vácslavovu kasu, bera za něj dil, nebylo ještě

tolik, co by stačilo do města na půl léta do třetí třídy a na půl léta do kursu. Proto se mladý trubač nikterak nermoutil, že strýc se neobracel k domovu, ale že se pořád brali dál, dolů, až se dostali skoro k samému Bělohradu.

Než do tohoto města, jakkoliv tam mířili, se nedostali. Nemoc jim nedala. Marodiliť všichni a polehovali v krémě po lavicích. To bylo v Pančevě. Tam se jim namanul nějaký dobrý krajan, jenž tu již mnohá léta pobýval, a ten jim dobře radil, aby tu nezůstali, že jim zdejší povětrí nesvědčí a svědčiti nebude; radil jim, aby pili víno se zemí smíchané a raději šli pryč, sice jinak že se roztrousí po — nemocnicích

A tak poslechli a šli nazpátek nahoru uherskou zemí. Přešli mnoho měst a vesnic, tak že bylo nsnadno si jména všech pamatovati, zvláště takovému nezkušenému výrostkovi, jako byl Vácslav Kořínkův. To si však dobře zapamatoval, že přišli do jednoho města, které bylo na kopečku a jmenovalo se Tokaj. Neutkvělo mu však v paměti pro vlnorodé okolí a dobré víno. ale že tu podstoupili tuhý zápas hudební, a to — s cikány!

Byli hospodou „na panském domě“, a tu jak si odpočívali, majíce své nástroje před sebou na stole a na lavici, přišel tam nějaký vysoký muž osmahlý, černých, kučeravých vlasův a černých jiskrných očí. Byl čistě po uhersku oblečen, měl zlatý řetěz, ruce plné prstenův a na čizmách ostruhy. Usedl, chvíli pozoroval české šumaře, pak jim dal přinést červeného vína a žemle. Když se najedli a napili, žádal jich, aby mu zahráli. Mluvil slovácky.

„I hrom do toho!“ povídal stranou fagotista, „cikánovi máme hrát?“

Ale hráli.

A cikán začal svítit očima, louskati prsty; pak sebou škubal, rameny pohazoval, ostruhami cvrnkal a když skončili, zvolal:

„Pěkně hrajete. Já mám také bandu. Je nás dvacet a jezdím s nimi do Vidně hrát. Víte-li co, odpoledne si zahrajeme.“

Očřící nemohli, byla by hanba bývala, aby odešli. Nechtěli, aby se zdálo, že mají strach. Ale dostali ho, hned odpoledne, když se těch dvacet černých, opálených hudebníků přihrnulo. A nad to, jak cikánský kapelník si vyžádal, měli oni, Češi, začít! Začali tedy a hráli, a když přešli, všichni dost kolem tleskali. Ale když po tě cikáni spustili, tu se začali šumari stydět, a strýc Kořínek chtěl svým lesním rohem o zem uderit.

Jak pak také, jich osm a těch tam dvacet! Než ducha přece nepozbyli a chtěli se bránit. Strýc náčelník dobře věda, kde jejich síla, řekl synovcovi: „Václave, teď ty zahraješ.“

„Zahraju, ale dřív vypiju půl žejdlíka vína.“

O víno nebylo zle. Václav vypil, a pak vzav svou „klapentrumpetu“ zahrál on, výrostek, a staří kocouři ho doprovázeli. Zahrál pěkně adagio. thema, variace a skončil allegrem; ještě poslední tóny hlaholily prostornou síni, a již jako bouřka spustilo se tleskání a jásavé volání; všichni křičeli uhersky, slovácky, tleskali, ostruhami řinčeli.

A když všechna ta bouře pochvaly umlkla, přistoupil cikánský primáš a řekl strýci Kořinkovi:

„My se stydíme po vás hrát.“

A strýc Kořínek dvorně mu po pravdě odvětil:

„Tak bylo u nás také.“

Ale proto přece pak hráli i cikáni i čeští šumari. Cikánský kapelník šel, když se dost nahráli, vybírat a přinesl plný klobouk stříbrňáků, jež všechny dal

svým českým kolegům. Ti dosud nikde neměli takových bohatých žní. Tenkráte také strýc Kořínek prisoudil se svolením všech Vácslavovi větší podíl, protože všichni jednomyslně uznávali, jak vlastně Vašíčkova „klapentrumpeta“ čest jich obhájila i cikánův klobouk naplnila.

Tak měl mladý trabač z toho zápasu čest a slávu, peníze a — opici, neboť jej po tom koncertě vínem, a bylo dobré, staré tokajské, jen zalávali.

Z té požehnané a jim šťastné krajiny stočili se zase do hornatých končin, kterými když prošli a širšími jich lesy, dostali se až do krajín, kde spatřili téměř všechno ode dřeva i města i věže dřevěné.

To byli v Bukovině, a pohrávše tam v Černovicích obrátili se do Polska. Všude se jim dosti dobře dařilo. I na plesy je zvali, a tu pak nechodili pěšky, nýbrž vždycky pro ně přijeli. Tak jezdili čtyřmi, ovšem že byli koně jako kočky, a na vozičkách nespátřili milí šumaři ani za krejcar železa. Hráli ve městech i ve dvorcích šlechtických, a všude je častovali.

Vácslav tak mnoho uviděl a leccos zkusil. Nenařadil se, že se tak dlouho zdrží ve světě. S počátku nedařilo se, že se tak daleko pustili, i času nepočítal. Ale když docházelo léto, počal na strýce hartusiti, aby zamířili až k domovu, žeť už čas. Běželof mladému kandidátu učitelství o to, aby nezmeškal školní lhůty.

Strýc sám již také na domov pomýšlel, ale nedošli přece v pravou chvíli, třeba že pak dosti pospíchali. Než přejíti takový kus světa! Z Černovic Polskem přes Lvov a na Krakov a odtud domů! A všechno skoro pěšky! A tak se stalo, že se dostal Vácslav sice zdrav a máje dost peněz, alespoň tolik, co jich potřeboval, do rodné vesnice, ale pozdě, když už se ve městě školy počaly. Přišel teprve po císařském posvícení. Bylo roku 1831.

III.

Mladý trubač div že se nedal do pláče. Myslíť, že je celý rok zmařen. Tatík však, sotva že se hoch doma jednou vyspal, připravil se na cestu a řekl Vácslavovi:

„Přijdeš také. Zkusíme to.“

A šli, a přišli do města několik hodin od nich vzdáleného, kde byl kurs, a zrovna k učiteli Jaroveckému. Ten ovšem krčil rameny a minil, že již škola dávno začala. Vida však upřímně zarmoucenou tvář Vácslavovu a uslyšev, co hoch podstoupil, aby se jen do školy dostal, hnut byl soucitem.

„Sám nic nemohu,“ řekl, „musíme k šuldirektorovi.“

Tenkráté tak po německu říkali. Ředitel byl kněz, Malich se jmenoval. Kroutil sice hlavou, ale posléze minil, že to zkusí, že dá Vácslavovi několik otázek. Dal, Vácslav zodpověděl a dobře, a zůstal ve škole. Strávil ve třetí třídě půl léta, pak půl léta v kursu, a byl vyučen i uznán za dospělého, aby vyučoval mládež.

Stal se učitelským. Byl, čím býti chtěl, ale tu mu nastala nová starost o místo, aby se někde a pokud možno dobře uchytil. Nejraději by byl zůstal v rodné své krajině. I vydal se s dobrým svým attestem k panu děkanovi, políbil mu ruku a prosil ho uctivě a snažně o místo. Ale pan děkan pro neštěstí nic neměl a také nemohl při nejlepší vůli mladého Kofínka nějakou podstatnou nadějí potěšiti.

„Teď pro něj nic nemám,“ řekl pan děkan. „A nebude tak hned nic. Ale proto si přece přišel za nějaký čas.“

Mladý učitelský vrátil se zarmoucen domů. Tatík ho s veselou nevítal, a když pak den za dnem ubíhal, a Vácslav doma meškal nečinně, nemaje žádné vy-

hídky, začala otcova kázání na novo. Starý Kořinek přes tu chvíli synovi vytkl, že teď má, co chtěl, a že kdyby byl remeslníkem, že by hned měl místo; teď že má sice attest, ale na ten že mu žádný ani haléře nepůjčí. Tak divně a jinak synovi domlouval, až pak Václav nemoha toho i nečinnosti snést, usil si pod vestu kapsu.

V tom již bylo jeho rozhodnutí. Do kapsy schoval vysvědčení, přes bedra přehodil svou milou klapen-trumpetu a šel do světa.

První den došel až do Trístě vsi, kde měli školu. Učitel stál ve dveřích, když se Václav blížil ke škole. Principál poznal asi hned mladíka ve hřebíčkovém tmavém kabátě, v ohrnutých nohavicích, co je zač, neboť hned z prahu zmizel.

„To to pěkně začíná,“ pomyslnil si mladý učitelský. Že však nastával večer a on v kapse groše neměl, aby mohl do hospody, dodal si myslí a šel do školy. Noclehu mu přece popřáli. I večeri mu dali; měl brambory a ty štípaly. Příštího dne přišel do Sobětina vesnice, a tam prosil ve škole o místo.

„Můj zlatý,“ odpověděl starý učitel, dle všeho hodný člověk, „jsem rád, že jsem sám živ. Ale jděte do Zálusk, tam je lepší štace, tam mívá pomocníka. Vyřídte, že pana učitele pozdravuju.“

Václav Kořinek tedy šel. Když dorazil do Zálusk, zvonili právě poledne, a tu si povídal: „To nepůjdeš!“

Žaludek se sice ozýval a citelně, ale aby se nezdálo, že si to zrovna na oběd vypočítal a vyměřil, mladý učitelský zašel si do lipové aleje u zámečku blízko kostela a tu usednuv do trávy opřel hlavu o kmen, a za chvílku unaven dlouhou chůzí usnul. Spánek měl za oběd. Když se probudil, byla na zámeckých hodinách hodina společne.

„Teď už můžeš jít,“ povídal si učitelský a zamířil zrovna do škoily. Měla dvě zahrádky před okny, do dveří se šlo jerichovým loubím, pnoucím se nad oběma ploty podél cestičky ke dveřím.

„Kdyby tak Pánbůh dal,“ pomyslíl si Kořínek bera za kliku, nebo se mu tu všechno líbilo. I ves se zámečkem i škola, třeba že dřevěná, pěkně se bělající ve stromoví a v zahrádkách. Hlavní však bylo, že stála u kostela. Toho se učitelský nejvíce lekal, aby nemusil na školu bez kostela. Nebo co by pak bylo s muzikou? Vždyť na kůr se vlastně těší nejvíce.

Vstoupil tedy do světnice, dal učitelské pozdravení a vyřídil vzkázání od Sobětínského „pana bratra“.

„Můj milý,“ odvětil učitel, „škoda, že jste nepřišel před čtrnácti dny. To jsem potřeboval pomocníka. Teď už mám. Škoda.“

Učitelský se patrně zarmoutil. Opět o zmařenou naději více. Měl se k odchodu.

„Co to máte na zádech?“ optal se pojednou učitel.

„Klapentrumpetu —“

„A umíte na ni hrát?“

„Umím —“

„Tak zahrejte něco.“

Učitelský sňal troubu, zasadil ji ke rtům a zahrál. Již první tóny projely principálem. A v tom se otevřely jedny dveře a v těch učitelka, a v tom již druhé, a v těch dvě mladé, hezké dcery učitelovy, veselé, čtveračivých, jiskrných oči. A učitelský hrál, až se okna školská oltrásaia, a zase jemně, něžně, pianissimo, že ženské žasly a učitel věci rozuměje trnul.

Když učitelský dohrál, klepal mu na rameno, pak si, patrně potěšen, dvakráte šňupl opakuje:

„Znamenitě! Znamenitě!“

A v tom se již k ženským obrátil a povídá:

„Prostřete!“

I prostřely, a učitelský pak zasedl za stůl a jedl tak, že si v duchu povídal:

„Václave, ty jsi na posvícení!“

Při stole byla řeč jen o muzice, a starý učitel se tak rozehrál, že pozval mladého učitelského, aby u nich zůstal do pondělka. Kořínek poděkoval a dodal, že by si mohl třeba hodinou místo pokazití.

„Tak jděte do Dubic“ poradil principál, a Kořínek posilniv se a odpočinuv si poděkoval a šel. V Dubicích nezastal učitele ve škole, ale v kostele, kde právě měli zkoušku na hrubou mši. Když Kořínek vyřídil pozdravení a ohlásil se, učitel, vážný muž šedivých již vlasů s brejlemi na nose, slušně ho uvítal, ale hned ho také užil, aby jim pomohl. Vypтал se nejprve Kořínkou, co všechno umí, a bylo patrné, že se diví, když mladičká učitelský vypočítával nástroje. —

„Umíte také generalbas?“ ptal se naposledy.

„Kdybych, prosím, neuměl generalbas, nemohl bych hrát na varhany,“ odvětil Václav. Nicméně jej principál dal k trubačům, kteří však troubili intrady jako pastuchové, jak učitelský v duchu usoudil. Na noc byl ve škole a druhého dne, bylo v neděli, pomáhal o hrubé na kruchtě. — Měli takovou hezkou mšičku, jak ji učitel pochválil a jak to také učitelský uznal. —

Na varhany měl hrát sám farář, jenž byl náramný hudebník. Měl přijíti hned po kázání, ale nepřišel, nemohl. Že pak učitel měl již svůj úkol, který bylo nesnadno jinému odevzdati, ocitli se dosti v nesnázích. —

A tu mladý učitelský vystoupil, že sedne k varhanům.

Principál pohlédl na něj dosti nedůvěřivě, ale pak přece svolil. A Kořínek hrál, že se po něm ohlíželi, a na své uši slyšel, jak za ním principál povídá: „Hlele, jak to ten ‚tkalcovský‘ umí —“

Bylo Benedictus, a v tom přišel farář. Hodnou chvíli se díval, jaký to klouček u varhan, a že má také klapkovou troubu. Ale když se přesvědčil, jak hraje, a uslyšel od učitele, kdo je, hned řekl:

„Nechme si ho tu —“

„Rád bych, jemnostpane, mně se také líbí. Ale Pšeničku nemohu jen tak vypovědět. Ale vím, co je dělat. V Sedličanech je místo, ať tam Kořínek prozatím jde. Nějaký měsíc tam vydrží, zatím se pro Pšeničku něco najde, a pak by mohl k nám.“

Návrh ten se líbil farářovi, a Václav Kořínek jej také přijal, a to hlavně pro naději, že se dostane sem, do Dubic, kde se mu líbilo, a nejvíce sám starý učitel a pan farář, takový přítel hudby a sám také hudebník. —

IV.

Ono se Dubickému učiteli řeklo, že mladý učitel-ský v Sedličanech nějaký měsíc vydrží. Ale vydržeti to, zvláště když to bylo poprvé takové vybrané místo! Kostela ve vsi, zastrčené mezi lesnatá přívrší, nebylo. Kořínek tedy neměl, nač se těšil nejvíce, kostelní hudby. Než byl by se pro dobrou naději na Dubice uspokojil, kdyby také všechno ostatní chodilo jak náleží. Ale toho představeného jeho!

To měl hořké zkušenosti hned na poprvé. Učitel Podolák o školu se hrubě nestaral; nejraději sedal v hospodě se sedláky, s nimiž se nejednou sepral. Byl drsný, hrubý, na sakru lehal, na sakru vstával. Mladý spomocník zkusil u něho dosti. Nejvíce jej

však mrzelo, když s ním musil do hospody, odkudž ho nemohl nikdy dostat, když s ním musil sedati dlouho do noci a poslouchati jeho rozumy i mlčeti, když si z něho, svého pomocníka, dělal před sedláky hrubé žerty.

Již mladý Kořínek na to pomýšlel, že prchne, když ho v tom došlo vzkázání z Dubic, že Pšenička spomocník dostal místo, aby tedy on, Kořínek, vzal si propuštění od učitele a přišel, že v Dubicích na něj čekají. Ale aby jen hodně brzo přišel, že ho je potřeba.

Mladý spomocník byl by ihned, od hodiny se tam rozběhl. Ale učitel nedal. Ačkoliv mu Kořínek nastupuje oznámil, že tu zůstane tak dlouho, dokavad nebude v Dubicích místa, a ačkoliv Podolák podmínku tu přijal, nechtěl o tom nyní slyšeti. Byl rád, že má spomocníka.

Kořínek se proto rmoutil, dobře věda, že ho Dubický učitel nepřijme a přijmouti nemůže, nebude-li mít svolení od svého nynějšího představeného. A ten se mu jen smál, když o propuštěnou prosil. Tu však pomohla spomocníkovi maličkost, dar strýce Kořínka. Ten totiž synovci, když přišel z kursu, dal pěknou, kulatou tabatěrku, na jejímž vícku byla namalována hezká, polonahá panna, bohyně nějaká. Strýc tenkrát řekl: „Když budeš kantorem, tak abys měl také z čeho šňupat.“ A Kořínek tabatěrku měl, ale nešňupal, až tu v Sedličanech začal, a to k vůli principálovi. Ten na to nehleděl, jak spomocník ve škole si vede, ale to mu měl za zlé a každé chvíle, zvláště když příliš dušičku zalil, mu vytýkal, jaký on to kantor, když ani nešňupe. A tím ho týral do opravdy.

A tak se vytasil Kořínek, aby měl pokoj, se svou krásnou pannou, kteréž malování principálu jeho, starému mládenci a velikému záletníku, se nade vše lí-

bilo. A tak, když byl Kořínek nyní v úzkých, odhodlal se, že dá na svůj výkup strýcův milý dar.

Sedě s představeným svým v hospodě, častěji nežli kdy jindy mu tabatěrkou před očima svítil, a ten, pitím rozpálen, úsilovněji nežli kdy jindy domáhal se té „moučnice“ s krásnou pannou.

I dostal ji pak, když dal mládenci svému za ni propuštěnou. Učinil to ovšem, když měl těžkou hlavu, ale učinil to. Nicméně spomocník lekaje se nového jeho rozhodnutí, té noci se ještě připravil na cestu a jak Pánbůh dal drobet den, pospíchal do Dubic.

Přišel tam po ránu, učitel štípal právě na dvořečku dříví.

„I vítám vás, Kořinku,“ zvolal překvapeně. „Jak pak jste se ze Sedličan dostal? Jdete k nám, jak vidím. Dobře, dobře. Jen abyste tu byl spokojen. Víte, škola není veliká, na penězích vám nemohu nic dát, ale můžete si chodit hrát. Já jsem také chodíval.“

Tak se dohodli a smluvili venku u špaluku a byli pak oba spokojeni. Učitel se spomocníkem, a ten se svým představeným. Živobyť spomocníkovo nebylo sice slavné, a který pak učitelský mládenec je tenkrát měl, ale bylo přece lepší nežli jeho předchůdce Pšeničky, jenž na novém místě svém chodil po střídě, to jest od čísla k číslu. Ale v „klase“, ve které učil, Kořínek také ostával jako jeho předchůdce.

V Dubicích poznal také mladý Kořínek, co je principál a principál. V Sedličanech slyšel jen samé sakrování a hromů svolávání, v Dubicích musili se všichni, on i všechna rodina s učitelem pěkně modliti, večer i ráno. Starý Částek se také nikdy tak neroz-zlobil jako „pan bratr“, Podolák v Sedličanech; to již bylo, když prudce pošoupl brejle na čelo a bly-skaje očima řekl: „Sakyventi!“

Práce měl spomocník mnoho a namáhavé, poněvadž bylo mnoho školákův i školaček různého věku, kteříž všichni seděli v jediné jizbě. Milou náhradou mu však byla hudba. Té se mohl volně oddati. — O noty se však musil sám starat, o noty do kostela i k muzikám. Rozepisování a opisování partesů dalo mnoho práce. Mohl si však vylehčit, a to ve škole samé. To se obyčejně ráno s dětmi pomodlil, a pak řekl některému většímu školákovi:

„Odříkávej s dětmi malými, a vy tam pište.“

To byli ti vzadu, větší. Ti psali podle předlohy na tabuli, a spomocník psal u stolečku noty. Tak to tenkrát chodívalo.

Jednou v neděli na večer, bylo třetího roku, co mladý Kořínek meškal v Dubicích, přišel starý učitel Částek domů z města a první jeho bylo, že se ptal po spomocníkovi. Zastal jej v „klase“ na housle si něco přehrávajícího. Kořínek ihned poznal, že učitel něco nese. A věru starý se postavil ke spomocníkovi, položil mu ruku na rameno a dívaje se mu upřímně do očí řekl:

„Vašíčku, vidíte, že půjdete se mnou.“

Vašíček se arci divil, ale když uslyšel kam, chutě přisvědčil. Principál dostal novou školu, jež měla více dětí, a tedy také více sobotálesu. Tam se tedy za nedlouho s ním odstěhoval. Rozlehlá ta ves jmenovala se Buková, a bylo odtud blíže do města nežli z Dubic.

S počátku tam na Kořinka všelijak hleděli, poněvadž byl ještě mlád a postavou ne obr, ale člověk suchopárný. Však to sám uslyšel hned první neděli, když na večer přišel za učitelem po jeho pozvání do hospody. Zastal ho tam s ramenatým sedlákem, velké postavy, pravým obrem v pankrotce a v dlouhém, bělavém kabátě. Huráň se ten sedlák jmenoval.

A ten, když uslyšel, kdo přichází mladík je, změnil si ho a nahlas učiteli povídá:

„Tohle že je váš spomocník? Ten vám bude málo platný —“

Ale piti mu dal, a platil za něj i za učitele; pak si je ještě pozval do statku, a když pozdě v noci odcházeli, dal spomocníkovi pecen chleba jako kolo a učiteli veliký džbán piva „k snidání“. Za týden po hrubé, když Kořínek sebrav housle bral se s kruchty domů, zahlédl u hřbitovní obruby Huráně, jenž na něj čekal.

„Poslouchejte,“ pravil sedlák, „byl jsem na hrubé a slyšel jsem vás troubit, když jste měl solo. Játku, povídám si, tohles ještě jakživ neslyšel. Ta trumpeta zrovna mluví. Poslouchejte, pár záhonů vám s radosti přenechám, jen si sežeňte trochu semena; o ostatní se nestarejte. To vám všechno obstarám.“

Takový měl spomocník nenadálý honorát za své solo na kůru. Měl radost i z toho prostého, ale upřímného uznání, i z těch záhonů. Semeno si sehnal, a obrovitý mecenáš v pankrotce a v brslenkách osil a všechno opatřil, jak byl slibil. Že tenkrát jen platil, přibýlo spomocníkovi po sklizni hezkých grošův.

A jako Hurán, tak si ho všichni pak oblíbili. Byl k lidem, a to mu posloužilo. — Sic jinde všude jen učitele si nejvíce všímali; bez něho, byl-li jen trochu lidský, nic se neskončilo, ani křest, ani svatby, ani pohřeb. V Bukové s učitelem zvali také jeho spomocníka, jenž uměl tak pěkně hrát a zvláště troubit. Než jednou s tím troubením zle pochodil, a to zrovna o svatbách.

Tenkrát se na vesnicích svatby konaly hlučněji a slavněji nežli tohoto našeho času. Tenkrát, alespoň v krajině, ve které Vácslav Kořínek učiteloval — bylo to, co bych neřekl, při česko-moravských hranicích —

tenkrát zvalo se na svatby koňmo a s muzikou. Vystrojení mládenci na koních také vystrojených, tak že od jezdce a koně jen fábory poletovaly, jezdili od statku ke statku, kde měli zváti, a s nimi byli dva trubači, také na koních.

Ti jedouce před mládenci jako jejich heroltové, veselými fanfarami se ohlašovali a s velkým troubením vjížděli do dvorců, kdež je pak ovšem častovali, a to tak, že když již k posledním nebo domů dojížděli, neseděli ani mládenci ani trubači v sedle jak náleží pevně, neřku-li jako svička.

Tak se také dalo v Bukové. Zrovna Huráňův syn se ženil, a zvalo se ovšem způsobem slavným. Mládenci vyjeli s dvěma trubači a dva trubači zůstali doma, jako u Huráňů, na „zboží“. jak se říkalo, kdež bylo také veselo. „Na zboží“ zůstal také učitelův spomocník Kořínek. To všechno šlo, a líbilo se mu velmi, nebo troubil na pevně půdě. Než hůře bylo, když si vzpomněl na svatební den, kdy se měl s ostatními trubači vyhoupnouti na koně. O svatbách totiž nezůstal z hudebníků nikdo „na zboží“, všichni jeli řadou před mládenci a vesele troubili. A na to se spomocník již kolik dní staral.

O troubení ovšem mu nebylo, ale o jetí! Jak těživ na koni neseděl, a koni se dost bál. Také žádného hrdinu nedělal a pověděl upřímně, že má z toho strach, aby mu to raději slevili — Ale starý Huráň se jen zasmál a prál, to že by bylo pěkné, aby on, spomocník, takový znamenitý muzikant, nezatroubil jeho Bobšovi na cestu do kostela.

Tak nebylo zbylí. Utěšili spomocníka alespoň tím, že mu dají Zavřelovu starou šimlu, tak že jest jako dítě. Říkali jí proto tak, protože ji Huráň nedávno koupil od kmotra Zavřela. Nicméně spomocník na ni nejlístě a s nedůvěrou se díval, když mu ji vyváděli,

starou, bílou klisnu, mající hřivu v ruličky zapletencu, pentličkami ozdobenou, s fábory a květinami na ohlávce, se starým sedlem mosazi kovaným na prohnutém hřbetě.

Silný sekáč, starý Smrček, ji po krku poplácával a hladil opakuje:

„No, není-li jako dítě?“

Ale Kořinek si dobře všiml, jak stará klisna ušima počala stříhati a jak lesklé oči sem tam obracela — Ono arci nebylo divu, že tak dělala, neboť kolem bylo boží dopuštění se svatbou; ale spomocník neuvažoval a viděl jen blýskající se oči a uši stříhající —

To se již pomalu všechno před statkem řádilo. Mládenci, bylo jich dvacet, seděli již na koních plných kvítí a pentlí, sami jako v háji rozmarin, jimž se třepetaly fábory veselých barev. Koně v ohlávkách a v řemení pěkně pracovaném, zvláště v bohatých náprsnících, mosaznými ozdobami jen se lesknoucích a zvonících, pohazovali hlavami, hrabali nohama, ohony pošvihovali, řehtali, vzpínali se, poplašení neobyčejným hlukem, výskotem, hraním a pak i střelbou, jak mládenci bambitky vypalovali.

A pak se mládenci, a všichni, kteří se kolem pro podívanou sběhli, dali do smichu, když spomocník sedal na Zavřelovu šimlu. On nesedal, on lezl. Výrostek jeden koně u huby držel, starý Smrček chytil Kořinka za nohu, a ten druhou hledal sedlo, snaže se nohu dostat na druhý kobylin bok. Pak ho posléze starý Smrček chytl vzadu za poctivice, a vyzdvihnuv jej svou mocnou pravicí jako pírkou, spustil jej do sedla.

Spomocník ve tmavozeleném kabátě krátkého života a dlouhých šosů, s límcem vysoko do týla jdoucím, rukávů úzkých jako pišťaly, maje „klapen-

trumpetu“ na šňůře na zádech, dopadl všechen zardělý do sedla. Nohavice se mu tím vytáhly, tak že mu bylo viděti zarudlé holinky bot. Zdálo se mu, že sedí náramně vysoko, a plaše hleděl před sebe, drže jednou rukou řemeny, druhou se chytaje mosazné ptačí hlavy, kterou bylo sedlo v předu ozdobeno. Volali na něj, aby zajel do první řady, mezi muzikanty. Ale on si nevěděl rady, a tu již starý Smrček, co kolem se smích a veselé pokřiky rozléhaly, vzal Zavřelovu klisnu u huby a zavedl ji do první řady.

A pak se rozjeli.

Napřed muzikanti řadou a s nimi spomocník Kořínek, za nimi hlučící mládenci, pak všecka ostatní svatba.

Huráňův statek byl za vsí, o samotě. Nikdy se nezdálo Kořínkovi, že je odtud do vsi, do kostela tak daleko jako dnes. Jaká to byla cesta!

Hudba hlučně hrála, rozléhajíc se vesele jarní krajinou, bujně zelenou, kvetoucí, s vlnicemi se lány obilnými, rány bouchaly jedna za druhou i najednou jako ve vojně; a pak toho výskání a veselých pokřiků! Kořínek se bál do zadu se ohlédnouti. Špatně se mu za toho dopuštění troubilo; připadalo mu, že ti hoši v zadu nemají rozumu, a jak jen mohou míti z toho takové potěšení!

S počátku se jelo krokem, ale pak když kousek dohráli, musili i muzikanti koně pobídnouti, jak je mládenci na bujných koních ze zadu tlačili. Koně se dali do klusu; v tom se několik mláďencův ocitlo hudebníkům po boku, a několik z těch bujných jezdců vrazilo také mezi ně do řady. Spomocník pustil „klapetrumpetu“ a chytil se levicí hřívý. Učinil tak bezděky úzkostně se ohlížeje. Byl pojednou jako v klubku. V prachu, kol kolem se zvednuvším, viděl chumel jezdců, rozpálené tváře a jiskrné oči mláďenců vý-

skajících a střilejících; několik koňských hlav opentlených, s rozšířenými nozdrami, vyvalených, lesklých očí se těsně kolem něho mihlo, viděl zpěněné jejich huby udidlo hryzající, slyšel supání a řehot. Co se s ním děje, nevěděl.

Seděl drže se hrívy, ovšem slušně do předu a ne po jezdecku pozahnut, s troubou na zádech a šířil zraky strachem všečen zardělý. —

Pak to všecko kolem v pravo v levo minulo, a když vše přešlo a se uvolnilo, stál neb seděl samotný na silnici; Zavřelova šimla stála jako přibitá, hledíc s větším klidem nežli její jezdec za hlučným průvodem svatebním, jenž prokmitoval oblaky prachu jako obraz veselých, pestrých barev a zanikal ve vsi pode stromy u cesty a mezi staveními, ztrativ nejlepšího svého trubače.

Ten nyní osaměv na cestě se svou bílou klisnou, hleděl za okamžik rozšířeným zrakem za svatebním průvodem. Bylo by nejlépe, pomýšlel, aby se obrátil a jel domů. Než stud zvitězil. To by nestálo za ten smích. I rozhodnuv se pobídl klisnu. Trvalo však chvíli nežli se ji uráčilo.

A v tom také připadla Kořínkovi znamenitá myšlénka: aby nejel vsi, ale aby si nadejel za humny. Tady je cesta kratší, a pak sejde s očí lidem ve vsi. Tam by bez toho na něj oči vyvalovali a jemu se smáli, že se tak opozdil. A opravdu toho jezdec docílil, že klisnu uhnul na levo, než ne tak uzdou, trhnutím po jezdecku, ale že na ni ustavičně houkal, aby se dala „čihý“. —

A dala se, šla „čihý“, ale ne daleko.

Byl tam krásný, šfavnatý jetel, veliké pro ni pokušení, kterémuž neodolala a od kteréhož ji jezdec její neodvrátil. Neměl ani tolik síly ani tolik authority. A tak seděl s „klapentrumpetou“ na zádech, posou-

vaje se hodně do zadu do sedla, neboť šimla měla hlavu hluboko sehnutou, a pokoušel se po chvilkách, aby komoně svého uvedl na pravou cestu. Volal na něj, škubal uzdou, ale šimla „dobrá jako dítě“ byla jako dub.

Tak uplynula dráhná chvíle nežli se dostal spomocník na další cestu, a pak opět přešla dráhná chvíle, nežli se propletl za humny mezi ploty, nežli dostal klisnu do potoka, na který prve nevzpomněl, nežli se na ni přebrodil pod olšemi a vrbami na druhou stranu a nežli vyjel pak na cestu na hoře u kostela pod lipy. Bylo tam na kopečku.

A když se odtud rozhlédl, viděl na faře v okně Mářinku, kuchařku, ve druhém faráře s kaplanem, před farou kostelníka a všichni se mu smáli, jak přijel časně na svaibu. A ze vsi dole ozývala se hudba a střelba, slábnouc a tratic se ponenáhlu. vzdalovali se. Bylo po oddavkách.

Kořínek se styděl i zlobil. Už chtěl s nešťastné šimly dolů a vrátit se pěšky, ale v tom farář na něj volal :

„Vencličku, to nedělejte. Byla by to ostuda, abyste přišel pěšky. Jen ostaňte. Však ona teď domů jinak pobežne. Uvidíte.“

Spomocník poslechl, a farář měl pravdu. Klisna se dala nyní chutě do kroku a šla čím dále tím bystřeji; když se dostali ze vsi ven a spatřila Huráňův statek, dala se, mrcha stará, jak ji spomocník v duchu i na hlas lichotil, do klusu, až ho to mrzelo a až mu poskakovala „klapentrumpeta“ na zádech do předu nahnutých. Před statkem u Huráňů strhl se pokřik, že spomocník už jede — Všecko vybíhalo ven se na něj podívat, jak se vrací, a když dojížděl ke klenuté bráně, stáli tam kamarádi muzikanti a vitali ho hlučnou intrádou a svatebčané veselým smíchem. — —

V.

To, co spomocníkovi vyvedla Zavřelova šimla, nikterak mu na vážnosti neublížilo. Také že mu zkažila slavné troubení o svatebním průvodu, nezkrátilo ho na výsluže. Starý Huráň mu po svatbě naložil tolik chleba, koláčův a různého masa, div že si tím pak Kořínek žaludek nepokazil.

Celkem se měl mladý spomocník v Bukové dosti dobře. Jen peněz bylo málo. Než což konečně o ty, když se jen dosyta najedl, a nemusil choditi po střide na oběd anebo hlídati zelí a pomáhati v hospodě při nalévání, jako kamarád Lněnička v sousední vesnici.

Nejvíce Kořinka ovšem drželo, že mohl provozovati svou nejmilejší hudbu. Kůr jej těšil nade všecko a zaradoval se, jako by dostal Bůh vi co, kdykoliv „starý“ přinesl novou mši, a mna si spokojeně ruce pomocníkovi ohlašoval:

„Pěkná mšička, tuze pěkná! — A půjde. Fagot, flétna, sem tam solko ňáké —“

A již ji pomocník měl, již si z ní kusy přehrával a již ji pak opisoval. — Ač mlád, nabyl v okolí i mezi učiteli zvučného jména, a nebylo pak v sousedství posvícení nebo pouti, aby o hrubé tam nepomáhal. Když „páni bratři“ starého Částka zvali, aby jim přišel pomoci, dodávali vždy, aby vzal také spomocníka s sebou. A tak užil Kořínek i hudby dosti na kůrech i veselí i všelikých šprýmův a žertů kantorských, když zasedl po dokonané hrubé ke stolu, vystrojenému „pánům bratřím“ za jejich ochotu a pomoc.

Kromě církevní také světskou pěstoval hudbu, doma pro sebe, to byly lepší kousky, a lidem — v hospodě. Chodil hrát k muzikám. Měl-li kdy jaký groš, měl ho z muzik. Vydělky nebyly ovšem stejné.

Žně nastaly o pouti a o posvícení. To ani jejich společnost nestačila, tak že se obyčejně rozdělili, aby mohli hrát i v hořejší i v dolejší hospodě. Ale i tu hráli „k jednomu dílu“, t. j. o to, co v obou hospodách vyhráli, rozdělili se rovnou měrou. O muzikách se ovšem dosti pilo, neboť hrdlo notně vysychalo, a pilo se tak, že většina muzikantů měla pořád „tak trochu musum“. To bylo také tím, že chasníci je pivem zalévali a platili tolik, že hudebníci, nemohouce všeho ani vypít, přenechávali ostatek hospodskému, ačci že hrubě levněji, nežli on pánům mládeňům počítal.

Kotínek hrával nejen doma v Bukové, ale chodil také přes pole. Zvali si ho také v městě, kam nebylo tak daleko, na výpomoc, jej a Šváchu, starého oboistu „od Kolloredo“. S ním se tam také dostal i na bál, který pořádal pan vrchní ze zámku a ku kterému pozval jen úředníky z panství a nejpřednější honorece a měšťany s jejich rodinami.

Sál byl nádherně ozdoben, i kruchtíčku, na které hudebníci hráli, ověsili barevnou látkou a krajkami. A zrovna nad kruchtíčkou hudebnickou visely hodiny, aby na ně kapelník viděl, neboť se mělo hrát podle hodin, jak to pan vrchní Schön poručil. První tanec byl minet, a ten i všechny ostatní tance hráli jen tolik minut, jak pan vrchní vyměřil.

Hudebníci toho panského plesu jak náleží užili, i na penězích i jinak, a jmenovitě k ránu, když starší panstvo odešlo a odjelo a zůstalo jen několik bohatých synků městských a mladší úředníci. To se již hudebníci zalévali ne pivem, ale punčem a vínem, a tomu se říkalo „pane“, a talíř nepřestal cvrnceti, jak na něj ustavičné dopadaly stříbrňáky rozjařených synkův a pánů zámeckých přeplácejících se, aby jim zatroubili „reteré —“

Pak hrál Kořínek zámeckým pánům z města ještě několikrát, a to mělo pro něj v zápětí velikou změnu. Stalo se tak: Opodál za městem, už v polích, stála na chlumku pod starými košatými stromy hospoda mající ve přízemí neveliký sál. Sem měšťáci a páni ze zámku rádi vycházeli na jaře i v létě; starší sedali za pěkných odpolední venku pode stromy, odkud byla také pěkná vyhlídka na zámek i město, mladí obyčejně dali se v sálku do tančení.

Tu také Bukovský spomocník Kořínek hrával, jsa u městských hudebníků na výpomoc. Byl rád, kdykoliv mu vzkázali, aby přišel. Přece se tu jen jinak hrálo. Nebylo toho hluku a křiku, toho horka a puchu, toho nadutého často poroučení, vád a praček, jako bývalo o vesnických muzikách.

Sem přicházely paničky v salupech a v opérených kloboucích, v nichž měly hlavy jako v kukaňkách, a s nimi panny z města i slečinky ze zámku, pěkně vystrojené, v nizounkých střevíčkách, pentlemi k nožce v bělostné punčoše křížem ladně uvázaných, v lehkých, světle barevných šatech, v pletených rukavičkách prsty nekryjících, majíce téměř hlavy hladce přičesané, po spáncích však přes ouška dolů splývající, dlouhé kadeře, nad nimiž se zardívala tu růže, tam poupě, bílé nebo růžové.

S paničkami přicházeli škrobení páni v atlasových nákrčnicích s jehlicemi nebo s bílými šátky na hrdle, v kastorových kloboucích, v šosatých, vážných kabátech; mladé pak panstvo, až na malé licousy hladce oholené, ve fraku, ve vystřižené bělavé vestě, na níž se houpalo a lesklo mocné joujou, v šátcích na hrdle v umělý uzel s pěknými cípky uvázaných — Ti venku sedali, nebo v sále meškali, dvořice se tu pannám a slečnám; tančili s nimi minet i kadrilu a také ještě starodávný kotillon, při čemž mladí páni se snažili,

aby vynikli novými a žertovnými figurami — A k tomu všemu zněla s podia v rohu veselá, rozmarná hudba, a v ní nejjasněji, nejpěkněji zvučela trouba mladého spomocníka z Bukové, jenž na pestrý a veselý rej před nim hleděl se zalíbením.

A kdyby i v noci bylo, jako že hráli odpoledne, nebyl by zajisté unavením oči přimhouřil a hrál, jako se stávalo často o vesnické muzice. Byl by vydržel se dívatí třeba až do samého rána. A on pak se již nedíval, ale pozoroval, a ne slečny a jejich tanečnický, ale měšťanskou dívku jednu. Byla štíhlá jako mladý strom a hezká, že si ji každý všiml, a že ji i páni ze zámku brali často k tanci.

A na té mladé, hezké tanečnici nechával spomocník z Bukové oči. Pak již, když ona v kole byla, ani si jiného nevšiml — Jen ji stíhal jeho zrak, každý její krok a každé hnutí — Hledal zrakem ustavičně její pěknou hlavičku nad jiné vynikající, její zlaté kadeře na spáncích se lačně potřásající, její svěží tvář libě zardělou a jiskrné oči, zářící mladistvým ohněm a rozkoší z tance.

Pak počal již mladým pánům záviděti, že s ní tancují, a sám trpce nésť, že je tak jako ukován, a pak se již v něm ozvala touha, kdyby tak Aninka (vyzvěděl, jak se jmenuje a že je schovanka nějaké vdovy měšťanské) si také jeho všimla a po něm se ohlédla. Nevěděl si dlouho žádné rady ani pomoci, až mu jen zase „klapentrupeta“ pomohla.

Připadlo mu, aby si vyžádal na své muzikantské společnosti solo, což mu ovšem také bylo povoleno. Sehrál je jako koncertní kousek ve chvíli oddechu po tanci. I zahrál tak, že se všechno, kde kdo byl, do sálku sběhlo. Panny a slečinky nechaly hovorů a zábavy a umkly naslouchající. Staří páni vstali venku od stolu a přišli až k otevřeným dveřím přízemního

sálu nebo až do sálu, jako sám pan důchodní zámecký, a umkli naslouchajíce. Zraky všech byly upřeny na mladého učitelského, jenž na tu svou trubku zrovna zpíval.

I ona, Aninka, na něj hleděla a upřeně ho pozorovala. Dobře si toho Kořínek povšiml; srdce mu radostněji poskočilo, a byl tak potěšen dojmem patrným na tváři dívčině, že si hrubě nepovšiml ani pana důchodního. Jenž až k němu přistoupil, muž otlý a zardělé tváře, a zvolal, když spomocník dohrál, tváře se znalecky vážně:

„Verflucht schön,“ a blahosklonně dodal po česku, obraceje se ke Kořínkovi, že hraje jako „štabstrumpetr“.

Následkem toho koncertu bylo, že si zámečtí páni pozvali spomocníka z Bukové na „lampartii“, kterou pořádali do nedalekých panských lesů. Pozvali jej ne za společníka, toť se ví, ale aby jim hrál. Jmenovitě měl provésti poetický nápad nějakého romantického pana France a „dělati echo“. Ten jej ke konci, když již soumrak obetkával les, vodil na to i na ono místo, jej a starého Šváchu hrajícího tentokrát také na lesní roh jako Kořínek, a tu musili oba s výšiny nebo z houštiny troubiti fanfáry a zase elegické kusy a budit ozvěnu v lese tichnoucím a jako usínajícím. A pak když společnost se domů ubírala, to již měsíčná zář stromovím pronikala na lesní stezku, chvějíc se na kmenech i na ní, musili Kořínek se Šváchou na novo troubiti na lesní rohy a pak ještě „na dobrou noc“ před bytem páně direktorovým ve starobylém zámku.

A tu, když poslední tón vyzněl a Kořínek chtěl již domů, přistoupil k němu kancelářský, že by pan důchodní s ním rád mluvil. Kořínek se ovšem divil, co mu pan důchodní chce, divil se však ještě více, když uslyšel.

Ve městě, poněvadž škola nestačila na veliký počet žactva, zřídili ještě jednu třídu a to o sobě, v natájeté místnosti, nedaleko městské brány. A o té nově zřízené škole nebo třídě mluvil pan důchodní mině, že by Kořinek, kdyby chtěl, mohl ji dostati a na ní učit. Kdož více žasl nežli spomocník z Bukové! Zaradoval se nemálo, nebo aby se dostal do města, to bylo jeho dávným, arci že tajným přáním. A je pravda, jak tu novinu od pana důchodního uslyšel, mihla se mu na mysli hned hezká Aninka, že by ji byl na blízku, že by ji mohl často vidati a třeba s ní mluvit. A tak bez rozmýšlení, patrně radostně překvapen, přijal a oznámil, že ještě zitra dá v Bukové výpověď.

I mysle, že je na zlatém koni, chvátal té měsíčné noci do Bukové uvažuje, všechen jsa rozradován, o návrhu důchodního. Myslíl na školu ve městě a zase na les, na Aninku, jak se na paloučku v lese míhala v kole ve bělavých šatech, jež ji tak rozmile slušely, myslił i dále, jak by bylo, kdyby o ni řekl, kdyby se stala jeho ženuškou. — Jindy jen povzdychl, když na to pomyslił. Nyní svítala mu naděje. Aninka byla hezké děvče, ale jako chudá schovanka neměla nežli tělo a duši. A jemu teď kynula čáka na slušnější místo nežli dosud měl a vyhlídka, že by časem zasedl za varhany děkanského kostela, že by řídil jeho kůr (jaká radost!) a že by to také něco neslo, neboť byl k tomu místu slušný deputát, a štolá ta dá zase dosti na penězích.

Tak blouznil za měsíčné noci mladý, hubený spomocník, maje přes bedra zavěšenou svou nejmilejší „klapentrumpetu“, a stanul nedbaje, kudy a jak šel, zda rychle nebo loudavě, posléze před školou v Bukové. A tu se zarazil. Jak říci starému Částkovi, co zamýšlí, jak mu dáti výpověď? —

VI.

Celou noc téměř ani oka nezamhouřil pro samé úvahy.

Starý Částek byl hodný, takový Staročech. Mladého Kořínka měl rád a vždycky se k němu choval přátelsky. Po všechnu tu dobu, co u něho meškal, a bylo to kolik let, nikdy se na něj nerozzlobil, neřku-li sby ho nějak cuchal a slovy týral, jak začasťe principálové činivali. Proto Kořínek, všechno to vděčně uznáváje a maje od starého učitele, u kterého vlastně nastoupil, odejítí, v noci tak dlouho zápasil a ještě ráno váhal —

A když posléze přece počal mluvití o svém zámyslu, zajíkal se, a pak se mu i oči zakalily, když řekl, že by nešel, že tu je tuze spokojen, že ví, čím je povinen, ale že — —

To již nedomluvil. Neřekl, proč odchází. Starého Částku nenadálá ta novina tak dojala, že pošoupl rychle brejle na čelo a zvolal:

„Sakivente! Vašíčku, sakivente, co to děláte!“

Neřekl to zlostně, nýbrž nemile překvapen. Než záhy se vzpamatoval a uznal, že každý vyhledává, co mu lépe svědčí.

„Ovšem, ovšem, budete tam jako samostatný,“ pravil, „pak plat je také lepší, a vím, Vašíčku, vás táhne nejvíce děkanský kůr. Je pravda. To bude něco pro vás — Ale nemyslete si, že půjde všechno jako namazáno. Budou tam zase jinačí svizele. Ve městě je mnoho cvrčkův, a ti říkají ‚trp, trp, trp!‘“ —

Kořínek se po té dlouho již v Bukové nezdržel. Částek mu dal attestaci a tuze pěknou, a on jemu upřímně poděkovav a všechn dojat s ním, s rodinou a s celou Bukovou se rozloučiv odebral se do města,

V Bukové všichni želeli, že ten mladý, hodný spomocník odchází. Mecenáš pak jeho, obrovitý, starý Huráň, naložil jeho věci (mnoho toho nebylo) na vůz a odstěhoval ho do města.

Tam došel Kořínek nejprve ke svému příznivci zámeckému, k důchodnímu a pak k vrchnímu. Přijali jej vlídně, zvláště důchodní, a mladý Kořínek byl pak uveden do své nové školy. Byla to jediná třída, o sobě, v nevelikém domku u městské brány, kamž měly choditi děti nemající již místa ve škole hlavní. Při třídě byl i byt, jakého dosud Kořínek neměl, čistá, pěkná světnička dřevěného stropu, všechna jako křída bílá, s dvěma okny hledícími do zahrady. Dosud spomocník pořáde jen v „klase“ bytoval i spal. Nyni měl byt zrovna panský.

Než radost jeho se záhy zkazila.

Sám si to namnoze pokazil. Že mu zámečtí páni to místo navrhli, že hlavně zámeckou pomocí škola byla zřízena, měl všechno zření jen k zámku. Tam se nejprve odebral, jak se do města přistěhoval, a když mu řekli, že může hned nastoupiti, aby se jen tam usadil, učinil tak hned a uvelebil se tam jako doma. V té radosti — neboť nový byt, na jaký zvyklý nebyl, se mu tuze libil, a pak že vrátiv se ze zámku počal hned po Anince pásti, kde by ji jen zahlédl — zapomněl na něco velmi důležitého — na pana vikáře.

Tím byl místní děkan. Kořínek si na něj pak vzpomněl, ale již trochu pozdě. Chybil, to poznal, jakmile vstoupil do pokoje k panu vikáři. Ten mu nedal ani ruky políbiti a dělal, jako by nového učitele ani neznal. Když se mu Kořínek ohlásil, kde nyní je, tvářil se vikář velice udiveným a zvolal:

„Tak? A kde má dekret? Kdo ho tam ustanovil? Já alespoň o tom nic nevím —“

„Pan důchodní, a pan —“

„Pan důchodní sem, pan důchodní tam. Ten nemá práva dosazovat učitele. To je právo vikářovo. A vikářem jsem já, vi-li pak to?“ A četl levity dále. Kořínek se vracel všecek skličěn. Domů ani nešel, nýbrž zrovna na zámek. Tam ho potěšili, aby si z toho nic nedělal, že patron také něco platí, že oni ukážou panu vikáři.

Byli s ním už prve trochu na šlíru, a teď ta kyselost se jak náleží vzmohla. Nastal boj o školu a o Kořínska. Až na proces došlo a mnoho inkoustu se vypsalo a mnoho papíru popsalol! Až do Prahy to šlo.

Zatím zima minula. Kořínek ji strávil v nejistotě. Také s Aninkou měl starosti. Seznámil se s ní, pravda, a když ji teď často a zblízka vídal, ano s ní mluvil, zahořel pro ni tak, že se až touhou soužil, a také tím, že nemohl nabyti jistoty, jak asi Aninka smýšlí. Zdálo se mu, že není bez naděje, ale jistoty neměl.

Přesvědčil se pak, a to smutně, když pojednou došla ohromující zpráva, že je tu z Prahy rozhodnutí a že pan vikář nad zámeckými vyhrál. Kořínek musil ze školy, a byl bez místa. Jak nyní zvláště hořce litoval, že se neohlásil u vikáře, že ho hned z počátku nepoprosil o přízeň a laskavé rozhodnutí! Teď ho nadarmo prosil. Uslyšel, teď že je již pozdě, že to nejde, že není možná. Kořínek nevěděl kam, poněvadž jiného místa nebylo.

Hnětlo ho to velmi, než největší bolest mu srdce sevřela, že Aninka nyní bez obalu mu dala na jevo, že o něj nestojí; co že by s ním měla. Poznal, že ho neměla ani za mák ráda, že mluvila-li kdy s ním vlídněji, že to bylo jen pro jeho místo. A nyní, když žádného nemá — —

„Trp! Trp!“ volají prý cvrčkové v městě. Trpěl. Starý Částek měl pravdu. — K tomu se také nejprve obrátil jako k otci, a nesklamal se. Částek sice již

spomocníka měl, a Kořínka přijati nemohl, než řekl mu, aby si tu ten nějaký čas zůstal, nežli se nějaké místo namane. A tak se také stalo. Kořínek za něj učil a staral se při tom o místo. Ale dlouho se nechtělo nic naskytnouti.

Až tu jednou v neděli o hrubé přišel ze zámku posel, a zrovna na kůr, s vyřizením, že má býti Kořínek o hodině na zámku, že pan vrchní mu něco chce. Spomocník se zaradoval, tuše a těše se, že pan vrchní na něj pamatoval. I sebrav se chvátal plným honem do města, aby tam byl o hodině s poledne, jak vrchní poručil. Všechn zardělý a potem zalitý stanul Kořínek skutečně v tu dobu před bytem vrchního. A pak tam musil do tři hodin čekati. Když posléze byl předpuštěn, vrchní vzal nějaký list papíru do ruky a řekl:

„Tohle mám od pana vrchního Bukáčka —“

V Kořínkovi hrklo. To byl vrchní v jeho rodné krajině. A dále oznamoval vrchní lekajícimu se spomocníkovi, že tam u nich se po něm, po Kořínkovi, sháněli, že nepřišel k odvodu. Nyní že se dověděli, kde je, a že je bez místa, že nekantoruje, tak že má přijíti za trubače k regimentu.

„Urozený pane,“ vyhrklo Kořínkovi z úst, „ráčej žertovat.“

Vrchní se dal do smíchu. Ale smích ten nezněl Kořínkovi vesele. Přesvědčil se, že to je všechno pravda. I prosil vrchního, aby to nějak zprostředkoval, aby nemusil k odvodu.

Než pořídil tolik, jako před tím u vikáře. Vrchní řekl, že si nemůže pomoci, že Kořínek do krajského města k odvodu musí.

Za trubače k regimentu! Na vojnu! Tolik let tam strávit! — Po učitelství bylo by veta! Zdrčen vracel se ze zámku, a když přišel do Bukové a starý

Částek vida jeho sklíčenost se ho ptal, co se mu stalo, tu div že se nedal do pláče.

Ke všemu neštěstí, co ho stihlo se školou, s Aninkou (o tom však nikomu, ani Částkovi nic neřekl) ještě tohle! Starý učitel jej těšil, že nebude tak zle, a hned se ho ptal, mnoho-li má zahospodařeno.

„Šedesát zlatých —“

„Je to hezky, ale na tohle je málo. To je alespoň stovky potřeba. Však my ji seženeme.“

A sehnali. (Něco (ovšem ne mnoho, nebo více neměl), půjčil Částek, ostatek starý Huráň. Když stovku sehnali, řekl Částek svému bývalému spomocníkovi:

„Vašíčku, nedělně se ustrojte a pojďte.“

A Částek také tak ustrojen, v hřebíčkovém kabátě, s límcem hezky do týla jdoucím, vzal španihelku s černým střapečkem a vedl Kořinka jako vlastního syna do města na zámek. Stovku on měl. Šel k panu vrchnímu, podal mu psaní od svého faráře, které za Kořinka vyprosil a ve kterém se farář za spomocníka přimlouval, prosil sám, a když toto vše rozbilo se jako vlny o skálu, vytasil se se stovkou. Tu vytahoval skoro na jisto, jako poslední vítěznou zbraň. — Než selhala také. Vrchní zase řekl, co prve poráde opakoval, že nemá Kořinek dekretu na místo, že se nedá nic dělat při nejlepší vůli.

„Ale když ho máte tak rádi,“ dodal, „pár rádků mu napíšu, až půjde do krajského města —“

I napsal a zadarmo.

Kořinek do krajského města musil. Tam se s ním strýc, pro kterého vzkázal, vypravil. Otec nemohl, poněvadž byl ustavičně stonavý. Ke strýci, s nímž byl ve světě šumafil, měl důvěru jako k otci. Bylo zrovna před sv. Josefem, když se vypravili na cestu. Strýc, sám starý voják, uměl s vojanskými pány. Nejprve se na ně vyptával, a vyzkoumal také, že i nadporučík

i vojenský lékař jsou Josefové a že mají před svátkem. Těch několik rádků, co dal vrchní Vácslavovi, ovšem udal nejprve. Pak šel k nadlékaři a pochodil dobře. Když přišel k nadporučíkovi, dlouho již jednati nemusil. Důstojník uslyšev, jak u nadlékaře pořídil, zkrátka řekl:

„Co jste dal nadlékaři, dáte mně také.“

Strýc dal, a komise pak shledala na jeho synovci kolik podstatných vad. Vácslav si však z nich nic nedělal a vrátil se vesel a úplně volný ke strýci ohlašuje radostně, že nepůjde za trubače k regimentu.

Radost ta, jakož i ty chyby stály přes sto zlatých stříbra. Z toho měl chudý spomocník dosti starosti. Co ušetřil, co si vyhrál, to tam, a ještě dluhů si nadělal! Jak je splatiti, když ani místa neměl! Co se nahraje, co noci u muzik probdíl, nežli se zbavi toho břemene! Ale tu zase poznal dobré lidi.

První se Huráň starý přihlásil a po něm několik sedláků; každý mu nabídl záhon, dva, a že neměl na semeno, svěřili mu tůnu semena. A len se pak zdařil. Tim si vytrhl největší trn z nohy. Když počítal stržené peníze za svou úrodu, počítal je již zase ve městě, ve světničce školní u brány. Byl tam opět učitelem. Sám vikář mu nabídl to místo, když se za ten čas úmrtím uvolnilo. Poznal zajisté, že vina Kořínkova nebyla tak veliká a že ji opravdu tuze draho zaplatil. —

Kořínek tedy zase učil ve městě a neslyšel teď cvrčků volajících: „Trp! trp!“, třeba že nebylo všeho dosti, zvláště příjmů. Neměl se jako u Dolan, než volněji mu přece bylo, nežli na vsi. Sobotales byl větší, protože měl dosti dětí ve škole, a přibývalo jich, když je také ještě z hlavní školy sem do filiálky přiváděli.

Při tom byl varhaníkem, ale to mu po delší dobu téměř nic nevynášelo, poněvadž zastupoval z ochoty nemocného varhaníka. A když tento po dvou letech zemřel, neměl Kofínek ještě plného jeho platu, neboť podstoupil dobrovolně jeho vdově, mající několik dětí, dva sáhy dřivy z varhanického důchodu, a také jí dával díl ze svého dílu, který připadal na něj z pohřbův. —

Tenkrát se počalo na něj zase usmívati štěstí, po kterém prve dychtil, kterému však nyní nevěřil, ani pak, když se mu téměř nabízelo. To štěstí byla sličná Aninka. Byla teď již ovšem o čtyři léta starší, ale krásy jí hrubě neubylo. Než měla již na čase, neboť léto její se blížilo, a to valem.

Kořínska s počátku, když se zase dostal do města na školu, vždycky nějak píchlo, když ji potkal, a klidně, lhostejně se nemohl na ni podívat. — Než přemohl se vždy a nedal ani mrknutím oka na jevo, že nezapomněl. Ale pak, když se stal varhaníkem, bylo mu ještě více bojovati. Aninka do té doby zůstala tak, jak se spolu rozešli tenkrát, když přišel o místo a měl jíti za trubače k regimentu. Teď však počala jinak na Kořínska hleděti, vliďně, laskavě, a také se tak usmála, když ji pozdravil. Pak náhodou se naskytla příležitost, jaká již dávno se nenaskytla, že se s ním setkala, že s ním promluvila. Jak tentokrát jednala, tak před tím nikdy. Jak by byl tenkrát, když tak po ní toužil a o ni se ucházel, šťasten býval!

Ale teď již s nedůvěrou to všechno přijímal. — Sice, když byl Anince na blízku, divně mu v srdci hrálo, a byl všecken vzrušen; ale doma, o samotě, všechno uváživ řekl si posléze: „Nevěř! Proč pak dříve taková nebyla! Kde se to v ní teď najednou vzalo?“

A tímto výsledkem všech svých úvah obrněn odolal Aninčiným pohledům, sladkým a vábivým úsměvům, a porozuměl dobře, když jen tak maně se dověděl, že se Anince o něm zdálo, když uslyšel od té neb oné tetky a kmotry samou chválu o ní, pak i nepřímou nabídku sousedky, jejíž byla schovankou, aby je navštívil. —

Poděkoval a nešel. Sám sobě v duchu řekl:

„Kdož ví, jak by tě zvali, kdybys najednou byl bez místa a neměl varhanictví —“

Ale pak i jiní začínali se ženěním, ti žertem, oni do opravdy, a mladý učitel také sám o samotě o tom uvažoval. „Svobodný nezůstaneš — Co po tom. Jaká domácnost —“ povídal si v duchu. A za takovýchto úvah vzpomněl si někdy bezděky na Borovskou školu. Ta byla v sousedství jeho rodiště, malá to školka dřevěná mezi samými stromy, blízko kostela. Býval v Borové často se vzkazem od jejich pana učitele, býval tam, jsa chlapcem ještě někdy u tetky na pouť, na posvícení i jindy, a obyčejně pomáhal na kůru zpívat nebo hrát.

Vzpomínaje na tuto ves, myslil na učitele Dolanského, na tři hezké dcery jeho, jak na kůru zpívaly, ale nejvíce na Johanku. Tu vídal nejživěji, malé, čiperné, hodné děvčátko, s dvěma ruličky po zádech, hladce, pěkně učené, s takovou hezkou hlavičkou tmavých očí. A pěkně zpívala. Stával vedle ní zpívaje a dobře i po tolika letech v duchu viděl, jak Johanka zpívá, jak si dává rukou takt, pamatoval se, jak se spolu smáli starému faráři, vlastně jeho chřaplavému, kokrhavému hlasu, když zpíval o hrubé, pamatoval se, jak si dával s Johankou obrázky na památku, jak si u školy spolu hrávali a spolu kamarádili, až ho zlobili, že ji chce. Pak se její otec dostal z Borové pryč, do kraje, a od těch časů ho Ko-

řinek neviděl ani jeho dcer. Ale často si na ně vzpomněl, zvláště na Johanku, jak asi za tu dobu vzrostla, jaké je z ní jistě hezké děvče. — Snad již je vdaná. Umínil si, že se na ni přeptá, nebo když o tom ženění uvažoval, pokaždé mu na mysl ona připadla. Také si v duchu umiňoval, že se o vakacích k nim do Zálesi podívá. Ale nepodíval, neboť se rozstonal.

VII.

Ležel dlouho, a prázdniny byly již skoro u konce, když mohl opět ven a na procházky. Nemoha do Zálesí, alespoň domů do svého rodiště se pak vypravil, neboť sesílil, navštívit otce a strýce. Doma měl to s tím ženěním od repetice. Každý se ho ptal, je-li dosud svobodný, a strýc mu přímo řekl a radil, že by si měl už nějakou nevěstu vyhlédnouti. Mladý učitel se tentokrát nebránil a nevymlouval, že má ještě dosti času, nýbrž souhlasil se strýcem mině toliko, že se nechce přeháhliti.

Od nemoci myslil na ženění opravdověji. Nemohl zapomenouti, jak ležel jako Lazar skoro opuštěn, jakou měl bídnou obsluhu, jak si ho málo povšimli; měl také na mysli, co mu řekla stará souseďka, která se ho poněkud ujala vidouc, jak je opuštěn, a jak ho posluhovačka zanedbává. Ta souseďka, rozšafná a hodná žena, také mu radila, když se pozdravoval, aby se oženil, že teď nejlépe sám viděl, jak je svobodnému člověku, a že bude ještě hůře, čím bude starší.

Nyní, když Vácslav Kořinek pobýval doma, zašel si také do Borové. Byla tam právě pouť, také tam už kolik let nebyl a chtěl se podívati na milá mu místa, na která si tak rád vzpomínal. Jako pořádný kantor zašel do kostela na hrubou a zrovna na kůr,

aby také vypomohl. Všecko tu bylo, jako bývalo, nic se nezměnilo ani dole, ani nahoře na kůře. Jen několik starých lidí zmizelo; ti byli před kostelem pod drnem. Také učitele Dolenského tu nebylo, ani Mařenky jeho, ani Barušky — ale div divoucí — Johanka tu byla.

Stála na kruchtě poblíže varhan na tom místě, jak vždycky stávala, majíc před sebou partesy. Jak vyrostla, jaká se z ní stala hezká panna!

Vácslav Kořínek, když se vzpamatoval, šel k ní, postavil se vedle ní, vzal partesy jako jindy, naklonil se k ní a povídá usmívaje se polonahlas:

„Johanko, budeme mít duetto?“

Pohlédla naň udiveně, ale již se začervenala. Poznala jej. Ještě na kůře se dověděl, že přišla ke své kmotře na pouť, proto že ji již dávno zvala, a tu že si zašla také na kůr, kde se tolik nazpívala a kam ji také pozvali, když se ve škole o ní dověděli. Dále pak ještě uslyšel, že rodiče Johančiny jsou na živu, nejstarší sestra Mařenka že se vdala, Baruška že je ve službě.

Mladý Kořínek minil jít po obědě domů. Ale nešel, za to zase do kostela zamířil, na nešpory, proto že věděl, že tam bude Johanka. Po kostele s ní šel až ke stavení její kmotry a byl rád, když ho dále pozvali.

Musil s nimi posvačit a pak vyšli ven na zahradu, on, Johanka, kmotr její a sestřenice. Ale pak se to tak pěkně hodilo, že s Johankou osaměl. Chodili po zahradě pode stromy, jejichž listí tu tam už žloutlo. Bylo krásné podzimní odpoledne, slunce svítilo a vítr nevál. Mladý Kořínek měl strach, aby se Johančin kmotr příliš záhy nevrátil anebo její sestřenice. Pro štěstí se však omeškali. A tak mladí lidé na zahradě dlouho se spolu procházeli a hovořili.

Vzpomínali na minulá léta, jak spolu zpívali, na všeliké ty dětské příhody, jež tak nejživěji v paměti zůstávají a jež bývají jedny z nejmilejších. Kořínek také o svých příhodách vypravoval, Johanka se rozhovořila o domově na jeho otázky, a také se o tom zmínila, že měla jíti do služby, ale že z toho sešlo, alespoň na čas, a jak je tomu ráda.

Hned to však zamluvila, ač beze všeho úmyslu, ale společník její si toho dobře všiml. Ani on, ani Johanka si nevšimli, že zatím slunce zašlo, a když sestřenice pro ně přišla, divili se, jak ten čas utekl.

Večer pak zastavil se tu Kořínek opět, neboť byla řeč, že děvčata, Johanka a její sestřenice, půjdou k muzice. Když přišel, byla jen Johanka doma. Sestřenice odešla již napřed. Ale ani pak Johanka nešla, i když Kořínek přišel. Nestála patrně o tanec a on o něj také nedbal. Místo aby se pustili do kola, sedli si před kmotřina okna na lavičku ná záspi a dlouho do večera tam seděli. Bylo tak pěkně, na ten čas nad obyčej vlahno, hvězdy jasně svítily, a ze vsi se ozývala veselá hudba.

Kořínkovi se Johanka zalíbila hned, jak ji na kůře spatřil a libila se mu čím dále, tím více. Tak sličná jako Aninka nebyla, ale měla jinší krásu. A proto se mu víc a více libila. Byla mírná, rozšafná a patrně dobrého srdce a skromná. Viděl všecku upřímnost a žádné falše, pozoroval, jak ji to opravdu těšilo, že se s ním shledala, řekla tak pěkně upřímně, že často naň vzpomněla i že se po něm ptala, co se s ním stalo. Cítil, to že by byla pro něj ženuška, s tou že by byl jistě spokojen.

Než ani slovem se o tom nezmínil, ani o lásce. Bylo mu hezky, volno a milo, jak tak vedle ní seděl a cítil, že Johanka tu také ráda s ním sedí; a to ho zvláště těšilo, když před tím poznal u Aninky tolik

rozmarův a drahoty. Bylo již skoro půl noci, tak jim čas uběhl, když Johanka vstala, že musí domů, že je pozdě.

Podal jí ruku a chvíli ji držel ve své, jak se s ní loučil žádaje, aby doma pozdravovala, a tázaje se jí, zdaliž by směl k nim jednou přijíti. Neviděl za svitu hvězd, jak se na ta slova začervenala, ale postřehl přece, že ji překvapila, ano zarazila. Než ihned za žert si je vykládala minic, že je k nim daleko, že by nechtěl takové cesty vážiti.

„A což kdybych opravdu přišel?“ ptal se důtklivěji.

„Tak bychom vás rádi viděli,“ odvětila vesele.

„Vy také?“

„A proč bych já ne?“ odvětila vyvíjejíc z lehka ruku svou z jeho. Než on ji stiskl ještě jednou, to jak jí dobrou noc a s Bohem dával. Loučil se, proto že musil ještě té noci domů.

Tak se rozešli. Učitelský šel chvatným krokem, jak byl potěšen, po vsi dolů, kolem hospody; té si však ani nevšiml. Vyšel ven ze vsi, do polí, do lesíka, zase do poli, a pořád mysli na Johanku. A mysli na ni doma, když zův na síni boty, aby ho otec neslyšel, ulehl na komoře do postele.

Příštího dne rozloučil se s domovem, aby se odebral na svou učitelskou stanici. Se strýcem se nějak dlouho loučil. Seděli spolu hodnou chvíli, sami dva, živě rokující; když mladý učitel pak vyšel, byl nějak vesel. Strýc, jemuž všecko vyložil, volbu jeho schválil, Na Johanku nevěděl ani slova hany, ale za to dost chvály. Také mu slíbil, že promluví s otcem jako se svým bratrem, jemuž svěřiti se mladý učitel si ještě netroufal.

Za nějaký týden přišel strýc k synovci učiteli do města na návštěvu, a hned po té, když opět odešel,

sedl Vácslav Kořínek na večer, bylo počátkem listopadu, a dal se do psaní. Ne však not, jak obyčejně činíval, ale začal list a dokončil ho až druhého večera a také pěkně na čisto přepsal. Byl do Zálesí Johance učitelové. Ráno dal psaní na poštu a byl jako na trní očekáváje odpověď. A přišla, zrovna poslední neděli adventní, a byla taková, že Kořínek radostí zčervenal a celý den pak si jen spokojeně pozvukoval. Johanka mu odpověděla, a jak hezky.

Psal jí připomínaje vzájemnou náklonnost za mladých let, jak se mu tenkrát o Borovské pouti zalíbila, a tu že se v něm probudila ta dávná k ní náklonnost. I ptal se jí, zdali také tak u ní bylo, a kdyby ano, že by ji rád pojal za svou.

Vyložil jí poctivě, jaké jeho postavení, že by sice hojnosti u něho neměla, že by byli dosti skrovně živi, ale že by, když by žili v lásce a svornosti, mohli býti spokojeni. A teď mu odpovídala — Neřekla sice tak na plno, jako on, že ho má ráda, ale vyrozuměl přece stydlivému vyznání, že ho také ráda viděla a že na tu Borovskou pouť často vzpomíná.

Na jeho nabídnutí však upřímně odpověděla, že je děvče chudobné, že otci škola jen na to živobyті vynáší, že jim, jako dcerám svým, nemůže nic dáti, aby si to tedy dobře rozmyslil, aby toho pak někdy nelitoval, to že by ji nade všecko kormoutilo a trá-pilo, když by viděla, že je nespokojen pro její chudobu.

Kořínek se dlouho nerozpakoval a napsal list ne Johance, ale jejímu pantátovi. — Pak ještě nějaké psaníčko sem tam došlo, ale celkem ne mnoho; nikdo o tom v městě nic nezvěděl, a Anince se za tu dobu o Kořínkovi, jak se „maně“ arci zas dověděl, několi-krátě zdálo; než on nedbal a jen se usmíval.

Pak si vyžádal pojednou na několik dní dovo-lenou a odcestoval. To bylo na jaře. Nejprve domů,

k otci, jenž svoliv dal mu své požehnání. Jeli s ním nemohl, protože nemohl v ten čas na nohy. Tak se vydal se strýcem na svatební cestu. Jeli sami dva, neboť jak ujednáno, svatba se měla zcela tiše a bez hluku odbyti. Vyjeli záhy z rána, před svítáním, a jeli v jednom kuse a nezastavili, jen co koně pokrmili. Chtěli odpoledne býti v Zálesi.

Ale když dojeli o poledni do Skalova, uslyšeli, že kdož ví, dostanou-li se tam, že veliká voda zaplavila v okolí Zálesi všecko, i silnici. Strýc radil, aby tedy počkali, ale ženich neměl státi, a tak se vydali na další cestu. Jeli ne přímo, ale velikou oklikou ke Dražkovicům; když tam dojížděli, dostali se také do potopy. Všude kolem jedno jezero, luka pod vodou a místem i cesta jimi vedoucí. Mohli jen zvolna a opatrně v před. O západu slunce, kdy vody kolem se leskly a zářily, musili zastaviti. Voda šla až po nápravy, div že ji do vozu nenabrali, a to již měli vypřjčený, vysoký fasuněk.

Stáli a rozhlíželi se, kudy kam, nebo byl strach, aby s cesty nesjeli dolů na luka a nepotopili se. Kol kolem neviděli ani živé duše. Jen před nimi trčely stromy nad vodu a za nimi ves, jako nějaký ostrov. Dlouho se rozmýšleli, kudy kam, kudy vede cesta; strýc se chtěl už vrátit, než povolil toužícímu ženichovi, a tak se pustili v před, ku vsi. Jeli ovšem zvolna, a pacholek pro jistotu, když mu Kořínek ve své nedočkavosti slibil notné zpropitné, slezl a brodil se vodou napřed, veda koně u huby. — Tak se dostali do vsi, a tu nastal trochu spor. Strýc nechtěl dále, neboť bylo po slunce západu a počínalo se smrákati. Minil, aby tu přenocovali a teprve nazejtří časné ráno se vydali na cestu.

Ale ženich odporoval a ukazoval na Záleský kostelíček, v dálce stojící na přívrší, a tvrdil, že nestojí

za to, aby dělali nocleh. Posléze strýc zase povolil. Nyní se mohli i za tmy pustiti, neboť další cesta byla sucha a bez všelikého nebezpečství.

Do Zálesí se dostali v noci. Nečekali jich ani, protože tři poslové jim vstříc vyslani se nevrátili. Nicméně nespali ještě.

Když před školou zarachotil vůz, vyšel nejprve starý učitel ven. Kořínek pak uslyšel radostné Johancino vykřiknutí, a to bylo mu jako nejhezčí hudba. Vyzněla z něho upřímná radost, jakou měla uslyševši, že ženich její přijel. —

Bylo již pozdě po půlnoci, když Záleský učitel vedl ženicha s jeho strýcem do sedničky, kdež měli přichystaná lože. Ale Kořínek pak ještě dlouho nemohl usnouti. Ráno šel ke zpovědi, a když bylo po přijímání, tu se mu nitro nějak sevřelo, tak že si, sedě v kostelní lavici, poplakal. Připadloť mu, co podniká, jakého kroku vážného se odvažuje. „Vidíš a víš,“ řekl si v duchu, „jak jsi byl živ, a teď nevíš, jak budeš —“

Ale když pak, z kostela se vrátiv, podíval se na svou nevěstu, hned se v mysli své obveselil, neboť jistá naděje, že s ní bude šťasten, ho vzpružila. A druhého dne, když si ji vedl na chlumek do kostela mezi starými lipami, jenž byl shora až dolů všechen dřevěný, ani stín se mu mysli nekmitl. Byl úplně šťasten. Když pak seděli za stolem, ozvala se pojednou venku veselá muzika. Toho se ani on, ani učitel nenadál, to je tak pan farář překvapil. Když to na něj vyzraženo a Kořínek mu děkoval, řekl:

„To by bylo pěkné, aby takový muzikant, jako vy jste, slyšel jsem o vás, měl svatbu bez muziky —“

A sám šel první do kola a tancoval až do půlnoci. A tu pak, když se měl k odchodu, vypůjčil si ženich „klapentrumpetu“, tchán, učitel, mu tak poradil,

že bude pan farář potěšen, a nasadil ji ke rtům. Nebyl to jeho nástroj, ale Kořínek, chtěje se zachovati Johance a faráři a všem, sebral se a zahrál —

Otevřenými okny zvučela jeho hra do jarní noci. Všichni naslouchali plni úžasu, neboť jak živi něco takového neslyšeli, a divili se. — A venku před školou pod stromy, jak tam zář z oken padala, bylo viděti nejednoho, jenž přiběhl ze sousedních stavení si poslechnout to neslýchané troubení.

Když Kořínek dokončil, zaplácal mu farář všecken rozjařen a pravil:

„Vy byste měl nechati školy a jíti do města koncertovat.“

„Teď už je, jemnostpane, pozdě,“ odvětil blažený Kořínek. „Teď bych nešel do světa za celý svět.“

„Rozumím, rozumím. Tak jen aby v tom vašem duettu byla samá harmonie. Když má pořád jeden solo, je také chyba!“ I pozvedl sklenici.

Všichni se smáli a hlučně přitukli té harmonii v manželském duettu. —

Nazejtří šel Kořínek na faru se poděkovat a přeptat, co je povinen.

„Nic,“ odvětil farář. „Pro Boží požehnání. Jak jsem první vaše psaní četl, řekl jsem si, bude-li z toho něco, nebudeš chtít nic.“

A tu sáhnuv do stolu, ukázal mu list. Byl od kaplana z města, kde Kořínek učil. V listě tom odpovídal na dotaz farářův, jaký je ten mladý učitel, jenž se uchází o učitelovu dceru.

„Od Dolanských mne o to nikdo nežádal,“ řekl starý farář. „Ale mám tu rodinu rád, a tak jsem se chtěl přesvědčit, co na Johanku čeká. Vidíte sám, že přišla samá chvála. Jsem tomu rád. A co tuhle pan páter píše, ‚nebude-li nevěsta dávat svačiny a shánět prsteny a šperky, tak si ho může vzít,‘ o tom buďte

bez starosti. Lepší hospodyňky byste nedostal. Znáám Johanku deset let, co se sem dostali.“

Na fasaňku, který si Kořínek se strýcem schválně vzali pro tu velikou vodu, přijeli, na fasaňku odjeli, ale již ne dva, ale tři. Nevěstu si hned odváželi. Jeli zase vodou, ale nebyla již tak zlá, neboť opadla. Cestu měli všude jistou, a jen v pravo v levo byla jezera, nad něž strměly stromy v rouše svěže zeleném.

V předu fasaňku seděl na prkénku na řetízích upevněném starý strýc a spokojeně si z dýmky pokuřoval, v zadu stál učitel se svou mladou, hezkou ženuškou. Drželi se za ruce a dívali se blaženě na jarní krajinu. — —

Takové byly osudy učitelského Kořínka, nežli se stal učitelem a manželem.

Historie prostá, ale jako v kapce obráží se v ní osud celého stavu v nedávné minulosti, osud celého pokolení, jež velice přispělo k hudební slávě Čech a jež před našima očima již již vymírá. — —

1888.

